

Time: 2½ Hours

Marks: 75

N.B.: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

3) Use of map stencil is allowed.

4) Draw sketches and diagrams wherever necessary.

Q. 1. A) Explain the internal and external causes of climate change. 15

OR

B) Describe evidence and indicators of climate change. 15

Q. 2. A) Write the meaning of global warming. Describe global warming from a historical perspective. 15

OR

B) Explain how global warming affects natural ecosystems. 15

Q. 3. A) Discuss the initiatives to combat climate change at the global level. 15

OR

B) Explain the concept of carbon footprint. Elaborate on the methods of calculating carbon footprint. 15

Q. 4. A) Explain India's approach to climate change at global and national levels. 15

OR

B) Describe the impacts of climate change on India. 15

Q. 5. Write short notes (Any Three) 15

A) Quaternary climate changes

B) Greenhouse gases

C) Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

D) National Action Plan on Climate Change

*****

[मराठी रूपांतर]

वेळ: २ तास ३० मिनिटे

एकूण गुण: ७५

सुचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास अनुमती आहे.

४) आवश्यकतेनुसार रेखाटने आणि आकृत्या काढा.

प्र. १. अ) हवामान बदलाची अंतर्गत आणि बाह्य कारणे स्पष्ट करा.

१५

किंवा

ब) हवामान बदलाचे पुरावे आणि निर्देशकांचे वर्णन करा.

१५

प्र. २. अ) जागतिक तापमान वाढीचा अर्थ लिहा. जागतिक तापमान वाढीचे ऐतिहासिक दृष्टीकोनातून वर्णन करा.

१५

किंवा

ब) जागतिक तापमान वाढ नैसर्गिक प्रणालींना कसे प्रभावित करते ते स्पष्ट करा.

१५

प्र. ३. अ) जागतिक स्तरावर हवामान बदलाचा मुकाबला करण्याच्या उपक्रमांची चर्चा करा.

१५

किंवा

ब) कार्बन फूटप्रिंटची संकल्पना स्पष्ट करा कार्बन फूटप्रिंटची गणना करण्याच्या पद्धती .विशद करा.

१५

प्र. ४. अ) जागतिक आणि राष्ट्रीय स्तरावर हवामान बदलाबाबत भारताचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

१५

किंवा

ब) भारतावरील हवामान बदलाच्या परिणामांचे वर्णन करा.

१५

प्र. ५. टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१५

अ) क्वाटरनरी काळातील हवामान बदल

ब) हरित गृह वायू

क) हवामान बदलाशी संबंधित आंतरशासकीय पॅनल (IPCC)

ड) हवामान बदलावरील राष्ट्रीय कृती योजना (NAPCC)

*****